

Briselē, 2025. gada 28. aprīlī
(OR. en)

7635/25

LIMITE

CULT 23
JEUN 41
AUDIO 18
PI 55
EDUC 84
EMPL 122
SOC 183
DIGIT 52
RECH 132
STAT 20

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsekretariāts
Saņēmējs:	Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome
Temats:	Projekts – Padomes secinājumi par atbalstu jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem karjeras uzsākšanai – <i>apstiprināšana</i>

Kultūras jautājumu komiteja ir izskatījusi projektu secinājumiem par minēto tematu. Pielikumā pievienotajam tekstam piekrīt visas delegācijas.

Pastāvīgo pārstāvju komiteja tiek aicināta apstiprināt Kultūras jautājumu komitejā panākto vienošanos par pielikumā pievienoto tekstu un iesniegt to Izglītības, jaunatnes, kultūras un sporta padomei (EYCS) apstiprināšanai tās 2025. gada 13. maija sanāksmē un pēc tam publicēšanai *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

Projekts – Padomes secinājumi par atbalstu jaunažiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjem karjeras uzsāksanai

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME

ŅEMOT VĒRĀ:

1. kultūras kā kopēja labuma patieso vērtību, māksliniecisko brīvību un kultūras daudzveidību, kā arī kultūras un radošo nozaru lomu Eiropas sociālekonomiskajā attīstībā un Eiropas identitātes, kopienas sajūtas un demokrātijas principu stiprināšanā;
2. to, ka mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji ir radošuma un inovācijas dzinējspēks, kas iemieso kultūras vērtības, veicina Eiropas sociālo un ekonomisko kohēziju, uzlabo mūsu demokrātisko sabiedrību labklājību, daudzveidību un iekļautību un darbojas kā ilgtspējīgas vietējās un reģionālās attīstības veicinātāji;
3. jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju lomu kultūras nozares noturības un ilgtspējas uzlabošanā;
4. jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju izšķirošo ieguldījumu kultūras daudzveidībā ar viņu jaunajām radošajām pieejām un inovatīvām koncepcijām, kā arī starptautiskā miera un drošības saglabāšanā un veicināšanā ¹;
5. to, ka ES tiesību aktos vai dalībvalstu tiesību sistēmās nav skaidri definēti termini “jaunie mākslinieki” vai “jaunie kultūras un radošo profesiju pārstāvji” ²;

¹ ANO Nākotnes pakts, ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēma Nākotnes samitā 2024. gada 22. septembrī.

² Šajā dokumentā izmantotie termini ir sīkāk izskaidroti pielikuma sadaļā “Definīcijas”.

6. to, ka neatkarīgi no viņu darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu, kā arī neskatoties uz dzimumu nelīdztiesību un citiem nevienlīdzības veidiem, jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju sociālo un profesionālo situāciju – atkarībā no attiecīgās mākslas jomas – bieži raksturo nestabilitāte, neregulārs darbs un neprognozējami ienākumi, vāja pozīcija attiecībā pret darbuzņēmējiem un nepietiekama piekļuve sociālajam nodrošinājumam vai tā neesamība;
7. to, ka jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kas ienāk darba tirgū, bieži vien ir ierobežotas zināšanas par uzņēmējdarbību, ekonomiku, grāmatvedību, tiesisko regulējumu (tostarp autortiesībām un citām intelektuālā īpašuma tiesībām), piekļuvi finansējumam un informētību par sociālo nodrošinājumu;
8. to, ka, neskatoties uz viņu māksliniecisko izglītību, jaunie mākslinieki un kultūras un radošie profesiju pārstāvji bieži vien neatrod kvalitatīvu darbu kultūras un radošajās nozarēs vai ir spiesti meklēt papildu veidus, kā nopelnīt iztiku;
9. publisko un privāto kultūras iestāžu lomu nodarbinātības iespēju radīšanā, tostarp, sniedzot informāciju par nodarbinātību un darbaudzināšanu utt. jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem;
10. nepieciešamību pēc iniciatīvām, ar ko atbalstīt jaunos māksliniekus un kultūras un radošo profesiju pārstāvjus, kuri sāk strādāt savā profesijā, un pēc sistemātiskākas pieejas šādu personu atbalstam;

11. to, ka jaunie mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji parasti tiek uzskatīti par zemu atalgotiem, un to, ka viņiem ir jāsaņem taisnīgs un pienācīgs atalgojums, lai atspoguļotu viņu izglītību, reālās kompetences un profesionālo pieredzi ³;
12. ar kultūras un radošajām nozarēm saistītā darba svarīguma un rakstura, kā arī radošā procesa sarežģītības zemo atzinības līmeni sabiedrībā;

AICINA DALĪBVALSTIS ATTIECĪGAJĀ LĪMENĪ:

13. atzīt māksliniecisko profesiju unikālās īpatnības un to izaicinošos darba apstākļus, tostarp šķēršļus, kas saistīti ar invaliditāti un dzimumu, kā arī šķēršļus, kas balstīti uz sociālajiem aspektiem un rasi, nepieciešamību identificēt šādas profesijas kā tādas, kas nodrošina iztikas avotu, un vajadzību pienācīgi ievērot autortiesības un blakustiesības, kā arī citas intelektuālā īpašuma tiesības, kas tiek piešķirtas māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem saistībā ar viņu profesionālo darbību rezultātiem;
14. atzīt psihoemocionālās veselības nozīmi un izaicinājumus, ar kurām jaunie mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji varētu saskarties, un veicināt atbilstošu atbalsta pasākumu izstrādi;
15. apsvērt iespēju attīstīt vai uzlabot pienācīgu sociālo nodrošinājumu un sociālās tiesības jauniem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem;

³ Eiropas Parlamenta 2023. gada 21. novembra rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par mākslinieku un kultūras un radošo nozaru darbinieku sociālajam un profesionālajam stāvoklim paredzētu ES sistēmu (2023/2051(INL)).

16. attiecīgā gadījumā censties izstrādāt saturu mākslas izglītības jomā, sekmēt to, ka jaunieši apgūst visas nepieciešamās prasmes kultūras un radošajās nozarēs un iegūst zināšanas par tādām svarīgām tēmām kā nodarbinātības iespējas; uzņēmējdarbība; godīga prakse; autortiesības un plašāks intelektuālā īpašuma satvars; digitālie un tehnoloģiskie rīki, tostarp mākslīgais intelekts (MI) – gan attiecībā uz tā potenciālo lietojumu, gan tā potenciālo risku; pamattiesības un pienākumi; sociālais nodrošinājums; cīņa pret seksuālu un dzimumbalstītu vardarbību un plašākā nozīmē – cīņa pret visu veidu diskrimināciju; popularizēšana un mārketinga; klātbūtnes veidošana tiešsaistē un saiknes veidošana ar digitālo auditoriju;
17. mudināt mākslas izglītībā ieinteresētās personas veidot projektus, kas atbalstāmi ES *Erasmus+* programmas ietvaros jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju izglītībai un prasmju attīstībai;
18. mudināt mākslas izglītībā ieinteresētās personas turpināt attīstīt un stiprināt savu karjeras konsultēšanas biroju vai līdzīgu iestāžu lomu vai – attiecīgā gadījumā – veicināt sadarbību starp karjeras uzraudzītājiem un kultūras iestādēm, kas darbojas ES valstīs;
19. turpināt atbalstīt jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju klātbūtni kultūras un radošajās nozarēs, sniedzot informāciju par programmu “Radošā Eiropa” un citām attiecīgām Eiropas programmām un iniciatīvām, tostarp kohēzijas politikas fondiem;

20. attiecīgā gadījumā veicināt un sekmēt ikdienējas un neformālas mācīšanās veidus ikvienam (piemēram, izmantojot amatiermākslu) un mūžizglītību jauniešiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem (piemēram, izmantojot darbseminārus un mākslinieku rezidences), lai stimulētu viņu attīstību un nodrošinātu viņiem zinātību un prasmes, kas vajadzīgas karjeras sākšanai;
21. apsvērt iespēju attīstīt un veicināt esošos daudzdisciplīnu sadarbības tīklus starp māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kas strādā dažādās kultūras un radošajās nozarēs, kopā ar valsts pārvaldes, uzņēmējdarbības, rūpniecības un akadēmisko aprindu pārstāvjiem, tostarp tālākajos un mazāk attīstītos reģionos, kā arī aizjūras zemēs un teritorijās;
22. atbalstīt radošās un mākslinieciskās aktivitātes uzsākšanu un rezultātus dažādās kultūras un radošajās nozarēs un palielināt to jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesionāļu pamanāmību, kuri sāk savu karjeru gan tradicionālās, gan jaunās jomās, cita starpā izveidojot īpašas programmas;
23. apsvērt iespēju veicināt un izstrādāt efektīvas atbalsta sistēmas un stimulu shēmas privātai patronāžai, kas paredzētas jauniem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem kā nepietiekami pārstāvētai grupai darba tirgū, nodrošinot taisnīgu principu attiecībā uz pienācīgu atalgojumu un darba apstākļiem integrēšanu finansēšanas stratēģijās;

24. uzturēt un turpināt pilnveidot stipendiju programmas jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem;
25. apsvērt iespēju izstrādāt un popularizēt esošos instrumentus vai radīt jaunus instrumentus (piemēram, tīmekļa portāla / ceļveža / biļetena veidā), kas veltīti noderīgai informācijai, paraugpraksi un jaunumiem par darba tirgu jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, un pilnveidot zināšanas par jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju, tostarp personu ar invaliditāti un to personu, kurām ir mazāk iespēju, nodarbinātību;
26. apsvērt iespēju atbalstīt un veicināt iniciatīvas, kas ietver tiešu saikni starp vispāratzītiem un jauniem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, piemēram, īpašas profesionāļu piemeklēšanas sesijas, tīklošanas pasākumus vai mentorēšanas programmas, lai palīdzētu pārvarēt plaisu starp izglītību un nodarbinātību kultūras un radošajās nozarēs;
27. pastāvīgi atjaunināt savu pienesumu platformas “*CreativesUnite*” kartē par darba apstākļiem kultūras un radošajās nozarēs un darbībām, tostarp tām, kas attiecas uz Ukrainas māksliniekiem ⁴;

⁴ <https://creativesunite.eu/>.

AICINA EIROPAS KOMISIJU UN DALĪBVALSTIS ATTIECĪGAJOS LĪMEŅOS UN TO ATTIECĪGAJĀS KOMPETENCES JOMĀS:

28. ņemot vērā diskusijas Padomē un Eiropas Parlamentā, veicināt jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju sociālajai un profesionālajai situācijai piemērotus apstākļus, jo tas ir ļoti būtisks jautājums topošajai ES stratēģiskajam kultūras satvaram un nākamajam ES darba plānam kultūras jomā, kā arī veicināt pastāvīgu dialogu ar Eiropas sociālajiem partneriem un ieinteresētajām personām;
29. mudināt jaunos māksliniekus un kultūras un radošo pārstāvju profesijas pārstāvjus piedalīties esošajās programmās, piemēram, programmā “Radošā Eiropa” (tostarp “Kultūra virza Eiropu”), *Erasmus+*, “*Erasmus* jaunajiem uzņēmējiem” un “Apvārsnis Eiropa”. Turklāt vajadzības gadījumā radīt stimulus, lai jaunie mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji varētu apmainīties ar paraugpraksi un gūt pieredzi ES dalībvalstīs un citās valstīs, kas piedalās minētajās programmās. Šajā sakarā būtu jāveicina iniciatīvas organizēt informatīvas sanāksmes vai kopīgas saziņas platformas starp *Erasmus+*, “Radošā Eiropa” un “Apvārsnis Eiropa” valstu kontaktpunktiem;
30. turpināt popularizēt programmu “Radošā Eiropa”, tostarp mobilitātes pasākumus saskaņā ar iniciatīvu “Kultūra virza Eiropu” un citas iniciatīvas, lai jaunie mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji varētu piedalīties atsevišķos kultūras mobilitātes projektos un rezidencēs visās programmas “Radošā Eiropa” valstīs un, iespējams, arī ārpus tām, jo tas var palīdzēt viņiem attīstīt un padziļināt starptautiskās profesionālās attiecības;

31. veicināt projektus, kas ietver situācijas izpēti attiecībā uz tiem jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kas ienāk darba tirgū, ņemot vērā darba tiesību aktus, nodokļus un sociālo aizsardzību;
32. veicināt sociālā dialoga pievienoto vērtību kā instrumentu jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju darba apstākļu uzlabošanai valsts un ES līmenī, un atbalstīt darbības, kas balstās uz ES līmenī jau paveikto saistībā ar mobilitāti, nodokļiem (tostarp PVN), sociālo nodrošinājumu, darba drošību un veselības aizsardzību, informācijas sniegšanu un citiem jautājumiem, kas saistīti ar māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kā arī veicināt zinātniskās un paraugprakses apmaiņu kultūras un radošajās nozarēs;
33. pilnībā ievērojot kultūras iestāžu un kolektīvo pārvaldības struktūru autonomiju, ieteikt tām veicināt jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju līdzdalību lēmumu pieņemšanas procesā;
34. attiecīgā gadījumā un neuzliekot pārmērīgu administratīvo slogu, apsvērt iespēju valsts statistikā iekļaut datus par jaunajiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem;
35. lai uzlabotu izglītības un mācību programmās attīstīto prasmju atbilstību, attiecīgā gadījumā veicināt regulāru un salīdzināmu Eiropas mēroga absolventu karjeras izsekošanas sistēmu ieviešanu, balstoties uz pieredzi, kas visā Eiropā iegūta izmēģinājuma projektā *Eurograduate*;
36. veicināt un atbalstīt kompetenču pārrobežu pārnēsamību kultūras un radošajās nozarēs;

37. apsvērt iespēju atbalstīt kvalitatīvu stažēšanās vietu izveidi un attīstību jauniešiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kā arī apmaiņu kultūras un radošajās jomās, ko veicina attiecīgās Eiropas programmas un iniciatīvas, tostarp Kohēzijas fonds, kas var palīdzēt apmainīties ar paraugpraksi un izveidot saikni starp izglītības, mācību un jaunatnes organizācijām ar to kolēģiem kultūras un radošajās nozarēs;
38. attiecīgā gadījumā turpināt atbalstīt *Erasmus+* programmas kultūras dimensiju, kas ir atbalstījusi augstākās izglītības iestāžu mobilitātes un sadarbības projektus mākslas un kultūras jomā, pavērusi jauniešiem iespējas atklāt kultūru un iedziļināties tajā un ļāvusi tūkstošiem iestāžu un asociāciju, kas strādā kultūras mantojuma jomā, izstrādāt savas izglītības programmas;
39. apsvērt iespēju atbalstīt jaunos māksliniekus un kultūras un radošo profesiju pārstāvjus ar ierobežotām iespējām, piemēram, tos, kuri pieder pie minoritātēm vai ir no trešām valstīm, kas ir saistītas ar programmu “Radošā Eiropa”, riskam pakļautos un pārvietotos māksliniekus, kuri ierodas ES, lai palīdzētu uzlabot viņu ienākumu situāciju un palielinātu viņu konkurētspēju darba tirgū (izmantojot tādas iniciatīvas kā mākslinieku rezidences, juridiskās konsultācijas, kursus, mācības un fondus jaunrades veicināšanai);
40. izmantot un turpināt attīstīt esošās platformas, lai iepazīstinātu ar dalībvalstīs pastāvošo paraugpraksi ⁵ nolūkā padarīt pamanāmākus jaunos māksliniekus un kultūras un radošo profesiju pārstāvjus;
41. 2029. gadā izvērtēt šo secinājumu īstenošanu;

⁵ Piemēram, Eiropas platformas jauno mākslinieku popularizēšanai (2021.–2023. gads): <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europe-culture-strand/european-platforms>; EIB institūta finansētā Mākslas attīstības programma (ADP): <https://institute.eib.org/whatwedo/arts/artists-residencies/>.

AICINA EIROPAS KOMISIJU:

42. apsvērt iespēju izveidot karti, kurā parādītu, kā pašlaik visās dalībvalstīs ir definēti jaunie mākslinieki un kultūras un radošo profesiju pārstāvji, lai tādējādi salīdzinātu datus starp valstīm un dažādām jomām/sfērām;
43. balstoties uz programmas “Radošā Eiropa” panākumiem, turpināt veicināt iniciatīvas, kas parasti ir paredzētas jaunaigiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem;
44. censties vienkāršot pieteikumu iesniegšanas procesu ES finansējuma saņemšanai, lai jaunaigiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem mazinātu administratīvo slogu;
45. apsvērt iespēju attīstīt iespējas jaunaigiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem esošajās Eiropas programmās un attiecīgajā turpmākajā politikā;
46. turpināt attīstīt programmas esošos “Radošā Eiropa” līdzfinansētos tematiskos tīklus māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem, kas strādā dažādās kultūras un radošajās nozarēs ⁶, lai atraisītu jauno mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju agrīnās karjeras potenciālu;
47. turpināt veicināt pētniecību šajā jomā, tostarp starpnozaru pētniecību; veikt analīzi, sasaistot kultūru ar dažādām zinātnes un ekonomikas jomām; un apsvērt iespēju izveidot ES finansētus starpdisciplīnu pētniecības tīklus, īpašu uzmanību pievēršot jaunaigiem māksliniekiem un radošo profesiju pārstāvjiem, lai izpētītu saikni starp kultūras un radošajām darbībām un zinātni, tehnoloģijām, ekonomiku, sociālām inovācijām un veselību.

⁶ Eiropas tīkli: <https://culture.ec.europa.eu/creative-europe/creative-europeculture-strand/european-networks>.

Definīcijas:

Šajos secinājumos:

- *par jaunažiem māksliniekiem un kultūras un radošo profesiju pārstāvjiem* tiek uzskatīti jaunieši vecumā no 18 līdz 30 gadiem, kā arī topošie mākslinieki un jebkura vecuma kultūras un radošo profesiju pārstāvji, kuri uzsāk savu karjeru;
- “*kultūras un radošās nozares*” ir visas nozares ¹:
 - a) kuru aktivitātes, no kurām daudzām piemīt potenciāls radīt inovācijas un darbvietas, jo īpaši pateicoties intelektuālajam īpašumam:
 - i) ir balstītas uz kultūras vērtībām un mākslinieciskajām un citām individuālām vai kolektīvām radošajām izpausmēm; un
 - ii) ietver tādu preču un pakalpojumu izstrādi, radīšanu, ražošanu, izplatīšanu un saglabāšanu, kas iemieso kultūras, mākslinieciskās vai citas radošās izpausmes, kā arī ar tiem saistītās funkcijas, piemēram, izglītību vai pārvaldību;
 - b) neatkarīgi no:
 - iii) tā, vai minēto nozaru aktivitātes ir vai nav vērstas uz tirgu;
 - iv) tās struktūras veida, kas veic minētās aktivitātes; un
 - v) tā, kā minētā struktūra tiek finansēta.

Pie minētajām nozarēm pieder, cita starpā, arhitektūra, arhīvi, bibliotēkas un muzeji, daiļamatniecība, audiovizuālā nozare (tostarp kino, televīzija, videospēles un multivide), materiālais un nemateriālais kultūras mantojums, dizains (tostarp modes dizains), festivāli, mūzika, literatūra, izpildītājmāksla (tostarp teātris un dejas), grāmatniecība un izdevējdarbība, radio un vizuālā māksla.

¹ Ar īpašu uzsvāru uz tām, kas minētas 2. panta 1. punktā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/818 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa” (2021.–2027. gads) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1295/2013.

Atsauces

- Padomes Rezolūcija par ES 2023.–2026. gada darba plānu kultūras jomā (2022/C 466/01);
- Padomes secinājumi par jauniešu piekļuvi kultūrai (OV C 326, 3.12.2010, 2. lpp.);
- Padomes secinājumi par jauniešu jaunrades un inovācijas potenciāla sekmēšanu (OV C 169, 15.6.2012., 1.–4. lpp.);
- Padomes secinājumi par jaunām radošām paaudzēm (2019/C 189/06);
- Padomes secinājumi par jauniešiem un nodarbinātības nākotni 2019/C 189/05);
- Padomes secinājumi par kultūras un radošo nozaru atveseļošanu, noturību un ilgtspēju (2021/C 209/03);
- Padomes secinājumi par starpkultūru sakaru stiprināšanu, izmantojot mākslinieku un kultūras un radošo profesionāļu mobilitāti, kā arī daudzvalodību digitālajā laikmetā (2022/C 160/07);
- Padomes secinājumi par apdraudētiem un pārvietotiem māksliniekiem (2023/C 185/09);
- Padomes secinājumi par to, kā uzlabot un veicināt kultūras pieejamību (C/2024/7446);

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/818 (2021. gada 20. maijs), ar ko izveido programmu “Radošā Eiropa” (2021.–2027. gads) un atceļ Regulu (ES) Nr. 1295/2013;
- Eiropas Parlamenta 2021. gada 20. oktobra rezolūcija par mākslinieku situāciju un kultūras nozares atveseļošanu ES (2020/2261(INI));
- Eiropas Parlamenta 2023. gada 21. novembra rezolūcija ar ieteikumiem Komisijai par mākslinieku un kultūras un radošo industriju darbinieku sociālajam un profesionālajam stāvoklim paredzētu ES sistēmu (2023/2051(INI));
- AKM ziņojums par mākslinieku un kultūras un radošo profesiju pārstāvju statusu un darba apstākļiem: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en> ;
- “*Voices of Culture*” ziņojums “*Youth, Mental health and Culture*” (Jaunatne, psihoemocionālā veselība un kultūra), 2023. gads;
- Mākslinieku darba apstākļi platformā “*CreativesUnite*”, kurā iekļauti un atjaunināti AKM grupas aptaujas rezultāti un konstatējumi: <https://creativesunite.eu/work-condition/>;
- UNESCO Konvencija par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu (2005. gads);
- *Eurograduate* izmēģinājuma projekts: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/51f88c2e-a671-11ea-bb7a-01aa75ed71a1/language-en>;
- Portu Santu harta, Kultūra un demokrātijas veicināšana – tiecoties uz kultūras pilsoniskumu Eiropā (2021. gads);
- Ieteikums par mākslinieka statusu, UNESCO (1980. gads);

- Radošuma vairošana: 1980. gada *UNESCO* ieteikuma īstenošana; Piektās globālās apspriedes, 2023. gads;
 - Radošo balsu aizstāvēšana: mākslinieki ārkārtas situācijās, mācīšanās no žurnālistu drošības, *UNESCO* 2023;
 - Eiropas Komisijas pamatnostādnes par individuālo pašnodarbināto personu koplīgumiem;
 - Padomes Ieteikums (2024. gada 13. maijs) “Eiropa kustībā – mācību mobilitātes iespējas visiem” (Europa.eu);
 - *UNESCO* Satvars kultūrai un mākslas izglītībai, 2024. gads.
-